D•N
15/9 1950

Folkpartiet — ett parti för hela folket

De stora politiska riktningarna — liberalismen, konservatismen och socialismen — utgår i princip från var sin människouppfattning och kan därför dra till sig människor oberoende av deras yrke och ställning. Men samtidigt påverkas varje parti i sin praktiska gärning av intressena hos dem som bär upp partiet. Socialdemokratin bekänner sig till socialistiska och demokratiska ideal, men tillkännager öppet att den vill vara ett "arbetarparti", dvs. ett parti som lägger huvudvikt vid arbetarnas analutning och intressen. Högern har en konservativ inställning, och eftersom de besuttna drar sig för risken av förändringar har partiet alltid blivit en samlingspunkt för dem. Folkpartiet vill fullföija liberala traditioner och förnya de liberala målsättningarna; eftersom dessa vid olika tidpunkter appellerat till olika intressen har den sociala grunden för liberal politik undergått större förändringar än vad fallet varit hos de andra, idébestämda partierna.

Den utveckling som nu har intresse började efter Ekmanntidens slut 1932 och återsamlingen av splittrade krafter i folkpartiet 1934. Valstatistiken visar att de första tio åren var en konsolideringsperiod. Partiets andel i hela antalet röster vid valen varierade mellan 12,0 och 12,9 procent; på landsbygden trängdes det något tillbaka, men vann ersättning i städerna. Går man till den svenska valstatistikens stoithet, röstfördelningen i kommuner med olika social sammansättning, får man en mera nyanserad bild. Partiet gick tillbaka både i jordbruksbygderna, i de mindre industrisamhällena och i de stillastående småstäderna, men framåt i de större industri- och förvaltningscentra. Det måste betyda att hemmansägare och arbetare minskade sin ansiutning, medan förvaltnings- och servicepersonal kom i stället. 1946 gjorde folkpartiet en betydande framryckning och blev, med 15,6 procent av hela landets röster, det största oppositionspartiet. Ökningen fördelade sig på alla kommungrupper, men var kraftigast i industriorterna och i Stockholm. Genom Gallup vet vi att folkpartiets sympatisörer vid detta valtillfälle kom främst från mellangrupperna, 63 procent, därnäst från arbetarleden, 28 procent, och endast till 9 procent från de välsituerade. Nästa gång, 1948, fortsatte frammarschen. Också nu kom ökningen från alla kommungrupper, men den var jämnare än 1946; Stockholm och industrisamhällena ledde fortfarande, men hemmansägarbygderna visade nästan lika stark stegring i folkpartiets röstandel. Gallupanalysen klargör att huvudparten av röstökningen kom från arbetare; deras procentdel bland sympatisörerna växte till 34, med påföljd att siffran för mellanskikthos de andra, idébestämda partierna.

Den utveckling som nu har intresse började efter Ekmanntidens slut 1932 och återsamlingen av splittrade krafter i folkpartiet 1934. Valstatistiken visar att de första tio åren var en konsolideringsperiod. Partiets andel i hela antalet röster vid valen varierade mellan 12,0 och 12,9 procent; på landsbygden trängdes det något tillbaka, men vann ersättning i städerna. Går man till den svenska valstatistikens stoithet, röstfördelningen i kommuner med olika social sammansättning, får man en mera nyanserad bild. Partiet gick tillbaka både i jordbruksbygderna, i de mindre industrisamhällena och i de stillastående småstäderna, men framåt i de större industri- och förvaltningscentra. Det måste betyda att hemmansägare och arbetare minskade sin ansiutning, medan förvaltnings- och servicepersonal kom i stället. 1946 gjorde folkpartiet en betydande framryckning och blev, med 15,6 procent av hela landets röster, det största oppositionspartiet. Ökningen fördelade sig på alla kommungrupper, men var kraftigast i industriorterna och i Stockholm. Genom Gallup vet vi att folkpartiets sympatisörer vid detta valtillfälle kom främst från mellangrupperna, 63 procent, därnäst från arbetarleden, 28 procent, och endast till 9 procent från de välsituerade. Nästa gång, 1948, fortsatte frammarschen. Också nu kom ökningen från alla kommungrupper, men den var jämnare än 1946; Stockholm och industrisamhällena ledde fortfarande, men hemmansägarbygderna visade nästan lika stark stegring i folkpartiets röstandel. Galiupanalysen klargör att huvudparten av röstökningen kom från arbetare; deras procentdel bland sympatisörerna växte till 34, med påföljd att siffran för mellanskikthos de andra, idébestämda partierna.

Det utvecklingsmönster som ovan har skisserats har fortsatt under de senaste åren. Vid 1948 års val ökade folkpartiet sin andel till 17,1 procent och vann 24 mandat. Vid 1950 års val ökade partiet sin andel till 18,3 procent och vann 28 mandat. Det är om denna fördelning som en ofta citerad vetenskaplig undersökning sagt att "folkpartiets utveckling gick i riktning från ett, klassparti mot ett parti med en socialgruppssammansättning som närmar sig hela folkets".

Samtidigt skärptes klassdragen hos de andra partierna. Hos högern steg de välsituerades andel till 21 procent och sjönk arbetarnas till 15, medan mellangrupperna förblev 64 procent. Socialdemokratins insiag av arbetare pressades upp till 76 procent, och insiaget ur mellangrupperna sjönk till 23. Även de utpräglade klasspartierna, bondeförbundet och kommunisterna, fick sin typ ytterligare accentuerad. Vad som här är viktigt är att folkpartiet 1948 hade ett större underlag ur mellanskiktet — tjänstemän, småföretagare och bönder — än något annat parti samt att arbetarrösterna på folkpartiet enbart översteg antalet arbetarröster på högern, bondeförbundet och kommunisterna tillsammans. Naturligtvis var det flera arbetare som röstade socialdemokratiskt än liberalt, liksom det kom fler högerröster än folkpartiröster från de välsituerade. Men endast folkpartiet kunde glädja sig åt stor anslutning från alla skikt i hela folket.

Var och en som vill se ärligt på verkligheten måste inse att en rörelse inte kan vinna sådant förtroende om inte dess aktiva krafter uppriktigt inriktar sina ansträngningar på att göra "rätt åt alla och orätt åt ingen". Lika självklart är det att en rörelse som samlat 300.000 arbetare och vill samla ständigt fiera inte kan vara en tjänare åt några arbetarfientliga intressen — vad socialdemokratisk propaganda därvidlag hittar på vittnar endast om fängenskap i förlegade klasskampsföreställningar. Viljan att övervinna dessa och att vidga grunden för en demokratisk samverkan mellan olika människoriktningar är säkerligen ett av de drag hos folkpartiet som mest bidragit till dess frammarsch — det motsvarar nämligen en allt starkare önskan hos alla folkets arbetare inom alla samhällsgrupper.

Herr Höglund nekar

I gårdagens aftontidningar beskrev hr Höglund i huvudsak de uppgifter som jag i Dagens Nyheter samma dag lämnat om hans uppträdande vid vårt sammanträffande på våren 1947. Vad beträffar min framställning kan jag stödja den blott dels genom att på heder och samvete försäkra att den är riktig, dels genom att bifoga intyg som visar att jag kort efter sammanträffandet berättat om saken på samma sätt som jag nu gjort. Därutöver vill jag på ett par punkter direkteras hr Höglunds version.

1. En av hr Höglunds förvarsiinjer är påståendet att jag skulle ha uppfattat vårt samtal som en mycket bydelsefull sak, ha överdrivit hr Höglunds och liksså min egen möjlighet till insatser och just nu har velat begagna historien som en s. k. valbomb. Det är alltigenom oriktigt. Hr Höglunds uppträdande och förslag framstod för mig uteslutande som underliga och vilseledande; att jag erinrat om dem beror inte på att jag tillmäter dem någon som helst politisk vikt, utan på att jag ansett dem vara av något värde — utöver allt annat — för att karaktärisera hr Höglund som politisk person.

2. Hr Höglund gör gällande att samtalet skulle ha ordnats med tanke på att hr Höglund tidigare varit utsatt för förföljelse i Dagens Nyheter — med förföljelse menar som bekant hr Höglund varje form av kritik. Hir föreligger ett minnesanf som gör det sannolikt att hr Höglund alltigenom minns fel och att hans förnekande alltså sker i jämförelsevis god tro. Under våren 1947 var hr Höglund inte särskilt aktuell i svensk politik, och den kritik av socialdemokratin som vid denna tid framförcles i Dagens Nyheter riktade sig nästen uteslutande mot den socialdemokratiska regeringen; det är att märka att våra sammanträffande ägde rum några dagar efter det de nya och stora valutarestriktionerna införts. Hr Höglund tänker tydligen på året 1948, då hans samgående med kommunisterna även efter Pragkuppen ledde till att han i en serie artiklar i denna tidning hårt kritiserades.

3. I anslutning till detta påståendet hävdar hr Höglund att sammanträffandet anordnats för att han skulle kunna "lugna ner" mig. Ja, det är en kostlig tanke. Hr Höglund återkom oavbrutet till sina angrepp på den sittande regeringen, till sina påståenden om att denna regering måste störtas, till sina förklaringar om nödvändigheten av en samlingsregering på grund av krisläget. Inte ett ord sades om några förföljelser från min sida; tvärtom betonade hr Höglund med en fyer som gjorde mig generad och oiustig sin beundran för Dagens Nyheter. Generad och olustig blev jag också över att höra en person som dock intog en framstående ställning inom det härskande partiet, i de mest nedsiltande ordalag omnämna sina ledande partivänner inför en skribent som sedan månader ägnat kritik åt dessa ledare. När jag skildes från hr Höglund var det i den angenämaste känslan att den mannen behövde jag i varje fall inte se vidare.

HERBERT TINGSTEN

*

De två intygen:

Härmed intygas att professor Tingstens berättelse om borgarrådet Höglunds utelanden vid sammanträffandet våren 1947 — om kritiken av flera regeringsledamöter, främst statsministern, och om nödvändigheten av att störta regeringen för att erodra den med en samlingsregering — helt stämmer med den relation som han gav kort efter denna sittvaro.

Stockholm den 14 september 1950
John Bergvall *Leif Kihlberg*

Professor Tingsten har av mig begärt att jag skall uttala mig om vad han vid ett tidigare tillfälle meddelat mig rörande det samtal som förcles vid det i dagens nummer av Dagens Nyheter berörda sammanträffandet med borgarrådet Höglund. Jag har ingen lust att blanda mig i den debatt som uppstått, men har heller inte ansett mig kunna vägra att uppge vad jag nu faktiskt minns härom: Kort efter sammanträffandet med borgarrådet Höglund omnämnde professor Tingsten detta för mig och utiadde sin förvåning över herr Höglunds uppträdande vid sammanträffandet och över att denne ansett det vara av värde att träffa professor Tingsten för att "lugna ner" honom. Professor Tingsten uttalade vidare att han ansett det vara av värde att träffa borgarrådet Höglund för att kunna ge honom en allvarlig varning för att driva politik på det sätt som han gjorde.

Stockholm den 14 september 1950.
Jörgen Westerstål

Radiodebatten och enigheten om försvaret

Kommunikén från torsdagens partiledarkonferens ger en god föreställning om överbefälhavarens och andra myndigheters program för försvarsförstärkningar. Huvudpunkterna sammanfaller i stort sett med tidigare uppgifter — bland nyheterna lägger man märke till ett miljonansiag åt säkerhetstjänsten. Viktigast är nu att forcera materielanskaffningen, som på åtskilliga områden släpar efter. När regeringen "i princip" ansluter sig till flertalet av dessa förslag avstår den emellertid som regel från att nu precisera omfattningen och anslagsbeloppen, och hela finansieringsfrågan lämnas öppen. Vid närmare bestämnande undviek regeringen att på detta åtadium — efter kortfattad "muntlig föredragning" — söka binda representanterna för de andra partierna. Det liberala motståndet mot denna taktik hade omedelbar verkan.

Försvaret kommer inte att bli lidande härav, eftersom partiledarna uttryckligt understöder tanken att betydande förstärkningar är nödvändiga (vilket måste betyda beredvillighet att medverka till en påskyndad slutbehandling i positiv anda). Samtidigt understryks att "riksdagens prövningsrätt i fråga om nya anslag ej får trädas för nära". Glädjande nog tillkännages "enighet" om den saken. Den enigheten fanns inte för två dagar sedan.

Radiodebatten på kvällen kvarlämnade snarast det intrycket att denna enighet om att realpröva förslagen och sedan ta ställning till finansieringen har känts ganska påkostande för både regeringen och högern. Hr Hjalmarson betraktade de olika förslagen som ett minimum — högern skriver under dem utan vidare —, statsministern framkastade en siffra på inemot 90 miljoner, och finansministern skyndade att anföra de väntade meruigifterna som avgörande hinder för reformer av skattepolitiken. Enligt hans framställning saknades utrymme för skattelättnader redan förut. Betyder detta att regeringen förbereder nya skatter under löpande budgetår som konsekvens av försvarsförstärkningen? Tillfrågad härom undvek hr Sköld att ge ett bestämt svar. Bara för några dagar sedan hotade han emellertid med extra skatter till betydande belopp. Har den "bevisning" han då använde sedan blivit förkliirad? Väljarna önskar säkert klarare besked. De måste ha varit intresserade av att höra med vilken iver hr Sköld vände sig mot folkpartiets lösen: Det måste lönа sig att arbeta, och mot de följdsatser som de liberala spiikat på veggen. "Oväsen" och "publikfrieri", med sådana glåpord ville han avfärda kritiken. Så mycket synes uppenbart att inte kommer den nuvarande finansministern att anströnga sig att åstadkomma en annan ordning.

Statsministern talade så vackert om behovet av produktionsökning. Men att skattepolitiken är produktionshämmande ville han inte alls höra talas om. Han bara räknar med att näringslivet — det icke socialiserade! — skall prestera mera och mera, oberoende av om initiativ, merarbete och sparande uppmuntras eller motsatsen. Meningsutbytet kring folkpartiets energiska kritik av skattepolitiken var ett uppfyisande inslag i radiodebatten.

Tredje Gallup-rapporten

Även enligt den tredje Gallupprognosen har folkpartiet det bäst ställt i förhållande till 1948. De förändringar som skymtar är över huvud taget ganska små, men plusvärdet för de liberala accentueras av att jämförelsen närmast gäller andrakammarvalet med dess rekordhöga siffror för folkpartiet. Sammanställs det senaste procentialet 24 med motsvarande undersökningsresultat under vintern och våren, framträder en anmärkningsvärd stabilitet. Socialdemokraternas poängvinster denna gång förklaras med den låga noteringen i augusti, med rösttillskott från kommunistsidan och återförvärv från folkpartiet: dessa rörelser är dock så små att en bestämdare tendens inte kan fastställas. Socialdemokraterna och kommunisterna tillsammans har ungefär samma röstandel som 1948. Som Gallup medger är emellertid beräkningarna om valdeltagandet synnerligen osäkra: sjunker röstfrekvensen under 80 procent-strecket, uppstår säkerligen betydelsefulla förskjutningar. Utgången påverkas givetvis i hög grad av den politiska debatten denna vecka och av personliga insatser ute på fältet. Opinionspejlingen visar att betydelsefulla vinster ligger inom räckhåll. Den är en uppförclran till energiskt frivilligt arbete de sista dagarna och timmarna.

Inte minst i Stockholm är utsikterna uppmuntrande för de liberala. Redan vid förra valet hade socialdemokraterna och kommunisterna förlorat majoriteten inom valmanskåren: deras röstprocent sjönk till 48. Höglundsregimen med avtalat kommunistst6d har alltså upprätthållits mot en övervägande folkmening. Nu kan man med stor sannolikhet räkna med ett ännu bestämdare opinionsutslag till folkpartiets och högerns förmån, ett valresultat som berövar höglundarna majoriteten inom stadsfullmäktige.

Får man tro Gallup, blir det ett sälsynt kraftigt röstuppbud både i Stockholm och runtom i landet. Det vill till att de som gillar de liberalas strävanden i handling visar detta, så att folkpartiet upprepar valsegern 1948, försvarar nya terrängvinster och dessutom framflyttar positionerna ännu ett styckke. Det gäller på många orter detsamma som i Stockholm: en markerad framgång får omedelbart avgörande betydelse för det kommunala styret.

PRESSGRANNAR

Det känns förargligt för svensk press att herrarna Bonnier skall behöva erinra en fi. d. chefredaktör i det socialdemokratiska partiets främsta tidningsorgan om så fundamentala ting som pressmannens personliga ansvar — det är Svenska Morgonbladets (fp) reflexion efter Z. Höglunds rop på ingripanden mot Dagens Nyheter. Hr Höglund gör intryck av att ha "klätt sig i kjoltyg".

De för en tidnings redigering ansvarliga måste själva helt och fullt ansvara för dess innehåll. Vill de ekonomiskt maktgande ändra tidningens politiska hållning eller ståndpunktstagande i andra avseenden, står detta ju dem fritt, men det skall inte de på det sättet, att de anställda tvingas hävda uppfattningar, som de icke äger, eller försöka ståndpunkter, som de själva inte. Pressens arbete skulla sjunka ner till förskiliig drägtighet, om de i företagen ekonomiskt intresserade skulle utöva ensamt och ingripa i redigeringen allt eftersom opinionens vinder blåser i olika riktningar.

För liberal mentalitet är en dylik syn på pressens arbete ytterst motbjudande, och det är förvånansvärt att den på detta sätt öppet och inför allt folket praktiseras av hr Z. Höglund:

När liberal press hittills diskuterat med den socialdemokratiska, har det desbättre oss veterligt icke fallit den in att vända sig till L. O. eller andra ekonomiska intressenter i de socialdemokratiska tidningarna för att söka pressa dessa att pressa sina medarbetare till andra ställningstaganden än de själva tagit. Dylikt skulle bli en ganyag trafik, som mycket snabbt skulle leda till att pressmän med självaktning toge sin hatt och skulat.

Z. Höglund har genom sin aktion skadat sig själv och gett pressens frihet och oberoende av ekonomiska faktorer ett hugg i ryggen . . .

Den gamle Z. hade onekligen sina dagar, men — tillfogar den anförda tidningen — denna nya upplaga verkar ingalunda vara någon förbättring.

Försöken att misskreditera folkpartiet tilltar i samma mån det egna handlingsprogrammet skrymper. I stället för att tala om vad man själv vill talar man illa om en farlig medtävlare. Handelstidningen (fp) tror inte på någon framgång för, denna taktik. Folkpartiet har under sin nuvarande ledning med sådan bestämdhet framstritt alsom ett framstegsorienterat reformparti att det icke låter sig göra att utmåla det som ett hinder för det sociala och ekonomiska framåtskridandet:

Bertil Ohlin är icke någon bekännelsevis man. Och han menar allvar med sina politiska strävanden. I årets valrörelse har han mer än någonsin framstått såsom en man att räkna med i svensk politik. Han är nu den klöne bland partiledarne och därjämte den kunnigaste.

Ingen kan mästa sig på den orsak Ohlin dragit sig under sin politiska gärning. Den har icke blivit mindre sedan det befanns att han icke lät sig bringas ur fattningen. Det är tvivel underkastat om den socialdemokratiska pressen valde en riktig taktik när den gjorde valrörelsen till en jakt efter Bertil Ohlins skalp och samtidigt till en tvekamp med folkpartiet.

Hans betoende i denna situation har givit ett mått på hans motståndskraft, hans resurser, hans beharskning och hans goda humör. Det är en egendomlig beskyllning när han tillvitras att icke ha motsvarat sitt eget krav på saklighet i meningsskiftet. Överorden ha kommit från andra, mindre välbalanserade och mindre tålmodiga kombattanter.

Är det besvärligt över att folkpartiledaren icke låt sig lockas på villovägar som gjort den socialdemokratiska pressen så misslyckad?

Gnällttonen, det höjljudda vekligandet, har denna gång satt sin prägel på regeringspressens spalter. Tror någon att det är i detta tecken man segrar?

Aktuell i dagens läge
Jämför krigshändelserna på Korea!

Motstånd mot stormakt

av majorerna G. Sahlén och C. G. Linnell

FAKTA KONTRA SLAGORD I FÖRSVARSFRÅGAN

Ur recensionerna:

CHEFRED. P. O. PETERSON i Aftonbladet:
»Boken har kort efter sin utgivningstid fått en levande illustration som lämnar en nästan kuslig aspekt på de framförda teserna.»

»RADIOMAJOREN» ÖVERSTE ARVID ERIKSON i Sydsvenska Dagbl.:
»En vädjan till alle Sveriges folk att ämligen inse, att vårt land nu har ett farligt läge i en farlig värld.

21:a upplagan 4:e tusendet

Pris kr. 7:50

NORSTEDTS

nu

väljer vi stadsfullmäktige

även i **SOLNA**

Du kan giva Ditt odelade förtroende åt Folkpartiets kandidater. De äger erfarenhet i kommunalt arbete och är i den dagliga gärningen kunniga och praktiska män och kvinnor.

Rösta därför om söndag på

folkpartiet

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telegramadress: Dagenyheter, Postgiro (SEE (för annonser) Rumsnet (LIJ (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten. (Träffas säkrast kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Kihlberg.
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Rudman.
Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: Helge Hedborn.

PRENUMERATIONSPRISER
A Stockholmsupplagan
Månad .. 4:75 Kvartal .. 13:75
Halvår .. 27:— Helår .... 54:—
BENASTE ANNONSPRISLISTA fastersd 12/3 1950 tillhandahålles på begäran.

Dagens Nyheters tryckeri, Stbim.

Utredningen färdig om frivilligförsvar

1948 års kommitté för frivilligt försvarsarbete kommer att överlämna sin utredning till försvarsministern i senare hälften av oktober, omtalar kommitténs ordförande överste L. Göthberg på torsdagen vid en presskonferens i Skara, där kommittén hade slutsummeranden denna vecka.

Vi hoppas att vårt förslag skall leda till att vår totala motståndskraft väsentligt ökas, tillägger överste Göthberg. Ledamöter av kommitén är vidare riksdagsman C. Lindberg, riksdkommissarie Karl Axel Lindbergson och direktör E. Bjelle. Dessutom har ett antal experter deltagit, och vid sista justeringssammanträdet i dag närvar även kommittens försv. ordförande general Ryman.

Fimp från spårvagn tände helt billass

En helt billast rivhalm gick upp i rök vid Västerbroplan på torsdagen, sedan den trolligen antänts av en hänsmande cigarrett som någon kastat från en spårvagn då lastbilen passerade. Brandkåren ryckte ut med en vagn från Kungsholmens brandstation, och man fick den ut två slangledningar för att få bukt med elden. Lastbilen, som var på väg ut mot Västerbron, fick också en del skador på flaket.

Höglunds skarpa yttranden om den socialdemokratiska regeringen, inte minst dess statsminister.

Stockholm den 14 september 1950.
Jörgen Westerstål

Handla klokt i höst...

Med Oscaria-skor är m: välskodd så väl ute som inne.

Randsydd dampumps i svart boxkalv 23.80
Svart eller kulört mocka 29.75
Imiterad krokodill 32.-

Elegant dampumps i svart eller kulört mocka 31.-

Lätt chic snörpumps i svart eller brun mocka 33.-

Bekväm randsydd promenadsko med halvhög klack. I svart boxkalv med dubbel lädersula 25.-
Do i brun boxkalv 26.-
Med rågummisula svart 30.- brun 31.-

Klämmig promenadsko i brunt mocka med rågummisula. Storl. 35—41 28.75

Kraftig manlägsko i brunt skinn med rågummisula 31.-

Manslägsko i strikt skärning m. lädersula. I svart eller brunt 26.- 27.75 29.- 34.- 35.-

Käck modell i kraftigt utförande med rågummisula. Storl. 28—40 20.75 / 27.75

Vid sammanlagda köp för 100:— kr. lämnas 5 % återbäring.

OSCARIA
— kvalitetsskor för hela familjen

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.